

mondani, hogy ezt vagy azt nem kellett volna megtenni, vagy ha ebben vagy abban a kérdésben nem kellett volna engedni. Sokunkban hiányzik a valóság iránti érzék. De értsük meg uraim, csak akkor lendülhetünk előre, ha hátulról megvan a mozgató erő. És hogy nyers számokban beszéljek:

ha a cionista szervezet bevétele milliókra rugna, akkor sok pont nem volna benne a londoni fehérlönyvben.

Mint hogy azonban a cionista szervezet nem tudta megakadályozni, hogy Palesztinában ne legyen ezer ezer-öttszáz munkanélküli — amely abban a kis államban tizenötezernek látszik,

Az amerikai támogatás jelentősége

Dr. Weizmann után Szokolov emelkedett szólamra és a következőket mondotta:

— Néhány megjegyzést szeretnék tenni a politikai helyzet ismertetésére. Szó volt a mandátum ratifikálásáról. A népszövetség sok más ügyet sokkal kevesebb huzavona után ratifikált, sok új államot sokkal hamarabb felvett tagjai közé, miért kellett nekünk a palesztinai mandátum ratifikálására olyan sokáig várni. A népszövetség azzal okolta meg ezt a késedelmet, hogy az Egyesült Államok kormánya még nem foglalt hivatalosan állást a mandátum tekintetében. Értsük ezt jól meg mi cionisták, mert a dolgok további alakulása szempontjából ez nagyon fontos. A népszövetség biztos akart lenni az Egyesült Államok álláspontját illetően. És a késedelem, ami miatt sok elégedetlen hang hallatszott, csak használt nekünk, mert valami olyan kaptunk, amiért örökre hátsónak kell lenniük. Amerika nem tagja a népszövetségnek, minden vele kapcsolatban álló ügytől távol tartja magát, az tehát, hogy Amerika ratifikálta a mandátumot, nem egy népszövetségi tag formalitások cselekedete volt, hanem

egy szabadon és függetlenül gondolkodó állam logikus felelet-adása volt a zsidó kérdésben.

— Egy másik nehézsége a mandátum ratifikálásának az a bonyolult politikai szisztéma volt, amelybe a palesztinai kérdés is beletartozott. A palesztinai mandátumot nem lehetett a többi mandátumoktól izolálni és épen ezért a ratifikálása igen sok más problémától függött. Ez a mandátum tulajdonképpen az eddig még ratifikálatlan sévresi békeszerződésnek egy része és épen ezért ne csodálkozzunk, ha a jövőben még lesznek hangok a mandátum ellen és sokan akadályozni próbálják majd a fehér könyv intézkedéseinek a végrehajtását.

— Ezzel a hivatalos felfogással párhuzamosan halad a parlamentaris felfogás. S ezen a területen egészen új és meglepő sikereket értünk el, mert az amerikai parlament és szenátus is jóváhagyta Palesztinára való jogunkat.

A zsidóság még sohasem állt mint nemzet valamely hivatalos törvényhozó testület előtt.

A békekonferencia és Sanremó határozatai semmiféle parlamentben nem mentek keresztül és az angol parlamenttel való nexusunk is csupán interpelláció útján következett be. De még sohasem vizsgálta meg bennünket napirenden egy Végvárak Boly. Amerikában történt ez meg velünk először. És ennek nagy diplomáciai jelentősége van. Ime melénk állt Amerika, egy nagy nemzet nagy férfiai ismerték el igazunkat. Egy óriási sajtó indult meg Palesztina felépítésének támogatására.

És végül még egyet. Mi felül állunk ugyan a polemizáción, de azt ki kell jelentenem, hogy

felismertük a saját testünkben itt ott meglévő bacilusokat és törekedni fogunk, hogy azokat kiirtsuk.

Ezzel arra gondolok, amit Harding el-

— akkor ne csodálkozzunk a fehér könyv bántó pontjain. A diplomácia legelasztikusabb művészei sem tehetik túl magukat ezeken a tényeken. Ha csak ahhoz segítenek bennünket, a mi cionistáink, hogy négy-öt ezer új bevándorlót vigyünk be rövidesen Palesztinába, ha törések költöznek majd be, akik ezeknek a bevándorlók munkát biztosítanak, akkor elfelejtjük a fehérlönyvet, mert ez a létező, létező, meleg zsidóélet elégtételadása lesz. És most ne is legyen más célunk: minthogy Palesztinában lakó zsidók számát megkészszeressük, megháromszorozzuk és akkor biztos, hogy azok az akadályok, amelyek ma még utunkban állnak, maguktól leromlanak.

nők is mondták nekem: minden meggyőződésével velünk van, de legyünk mi is egységes meggyőződésűek. Azok tehát, akik a hátunk mögött és kerülő utakon ellenünk cselekedtek...

Felkiáltások: pellengérré eseket az emberek!

— ... azokat most már felismertük és szemmel fogjuk tartani. Az amerikai zsidóságnak pedig és mindazonak az amerikaiaknak, akik velünk vannak, így főleg Lodge szenátoroknak, a nemzetközi parlamenti bizottság elnököknek, üdvözlésünket küldjük erről a konferenciáról és egész szívünkkel köszöntjük őket. (Szokolov ajánlatára Lodge szenátorunk üdvözlő táviratot küldöttek)

A szenátus egyhangulag elfogadta a mandátumot, amely most a cionizmus lényegét jelenti. Amerikában tartózkodtak minden magyarságtól és elfogadták azt, ami célunknak megfelel. Azután elkövetkezett a kongresszusi ülés. Ebben a tekintetben nem voltam nagyon optimista. Az amerikai kongresszus különböző pártok konglomerátuma. A legtöbb amit várhatunk az, hogy a többség hozzácsatlakozzék. De a tények a legmerészebb reményeket is túlhaladták és egyhangú határozathozattal történt. Miat cionista történetíró, nem emlékszem még egy ilyen sikerre.

A legelső teljes győzelme ez a cionizmusnak.

De a kongresszus eme határozatán kívül még más is történt. Az angol és az amerikai kormány között szerződés jött létre a mandátumról s ebben a szerződésben be foglaltatik a Balfour-deklaráció. Az amerikai kormány tehát először ratifikált olyasvalamit, ami a népszövetség keretei közé esik. Mandátumunk tehát kétszeres ratifikálást nyert és a felépítendő Palesztina mögött most már ott van Amerika erkölcsi és politikai szankciója. És ez biztosíték nekünk a jövőre. Most már csak a kivétel a lényeges. És reméltük, hogy ehhez is megkapjuk Amerika támogatását. Az angol kormány jól tudja, hogy Amerika nem azért hagyta jóvá a mandátumot, hogy egy darab papírosokmányt adjon át nekünk, ha nem hogy zsidóország megvalósítását elősegítse. Talán romantikusan fog hangzani, de én azt mondom önöknek: nemcsak az amerikai kormány, a szenátus és a parlament, de Palesztina egész keresztény lakossága a mi ideálunk, a Herzi-ideál alapján áll ma már

Az amerikai keresztények kezdenek a cionizmusért lelkesedni, épen úgy mint annakidején az angol nép Görögország helyreállításáért. Ez ma még csak a kezdet és ha tovább fejlődik ez a lelkesedés, akkor a keresztények milliói fognak közeledni hozzánk és a hid nemcsak a különböző pártok, de a zsidók és a keresztények között is helyre lesz állítva.

— A további vitaközlések elé pedig engedjük meg ezt a bevezetést:

Huzzanak egy vonalat a mandátum előtti és a mandátum utáni időszak között.

A mandátum előtt többféle áramlatot kellett tekintetbe venni. A mandátum után azonban valami felszabaduló érzés jött a zsidóságra, a helyzet tisztult és miután jogunkat egyértelműleg elismerték Palesztinára, ma már nincsenek pártok, nincsenek áramlatok, csak a cél van előttünk: az ország. Kötelességemnek tartom, de fel is vagyok rá hatalmazva, hogy tudomására hozzam a konferenciának: a zsidóság az összes nagyhatalmak támogatását bírja. A francia köztársaság részéről felvagyok jogosítva arra, hogy a konferenciát a mandátum ratifikálása alkalmából a francia nép nevében üdvözöljem. (Tetszés.) Sokan azt állít-

ják, hogy egyes francia elemek a mandátumot rossz szemmel nézik. Természetesen ezt nem ellenőrizhetjük. Bennünket a hivatalos francia állásfoglalás érdekel és az mellettünk van. A mi feladatunk most az, hogy a nagy népek rokonszenvét megtartsuk és a zsidó nép anyagi felelősségét megszerezzük. Ha pedig önkök még mindig politikai vitát akarnak folytatni, akkor csak azt ajánlhatom: ne törődjenek a tegnapi kérdéseivel, törődjenek a mával és irányítsák figyelmüket arra a politikára, amely napirenden van: az ország felépítésének a politikájára.

Szokolov beszéde után kezdetét vette a politikai vita.

A kisebbségek ügye az interparlamentáris konferencia előtt

A magyar csoport kritikája. Lord Newton pesszimista. Tizenhárom szónok. „A kisebbségek helyzete rosszabb, mint a háború előtt.”

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, augusztus 30.

Az interparlamentáris konferencia ülésének második napján a kisebbségi kérdést tárgyalta. Ebből az alkalomból

a magyar csoport ünnepélyesen tiltakozott a trianoni békeszerződés ellen

és rámutatott arra, hogy a békeszerződés egyik oka Közép-Európa nyomorának. Baross János a magyar küldöttség nevében szakszerű előadásban fejtegette a békeszerződés hatását, majd a következőkben foglalta össze Magyarország álláspontját:

— A jelen konferencia tárgyszózatának negyedik pontja a világ gazdasági életének újjáépítéséről szól. Véleményünk szerint azonban a világ gazdasági újjáépítése utópia mindaddig, amíg a békeszerződéseket revízió alá nem vesszük. Az emberiség történetének örök szövege lesz két halálos ítélet: az egyik Jézus halálra ítéltése, a másik a trianoni szerződés. Csehország súlyos válsággal küzd. Tudvalevő ugyanis, hogy Csehországnak már a háború előtt is túlprodukciónban szenvedő gyáripara volt s akkor egyetlen biztos piac Magyarország volt, mely vele a régi osztrák-magyar monarchia keretében vámuunióban élt.

— A trianoni béke Csehországnak juttatta Magyarországot északi részét, tehát két konkurens iparvidék egyesült az új államban, viszont elvesztette az ő egyetlen, biztos és régi piacát, a magyar síkvidéket. Krónikus ipari krízisben vergődik tehát az új Csehszlovákia: egyik gyárát a másik után csukják be, silány ipartermékekkel vannak túltömve a rak-tárak és a munkanélküliek száma óráról-órára növekszik. Egyetlen menekvése lenne Csehországnak, ha igyekeznék békésen meggyezni Magyarországgal, ha lényeges és jogos területi engedmények alapján önként beleegyeznek a trianoni béke revíziójába.

— Így visszakapná régi természetes magyar piacát és nyitott kaput kapna rajtunk keresztül a Balkán felé. De a cseh politikusok ezen egyetlen természetes megoldás helyett mesterséges, természetellenes és fantasztikus eszközöket hajhásznak, ezer kilométer hosszú korridor akarnak kiharítani Magyarországra, Ausztria és Lengyelország testéből, hogy délfelé és keletfelé levegőhöz jussanak,

hogy ipartermékeiknek utat biztosíthassanak. Meggyőződésünk, hogy sok parlamentet saját országuk nyomorúsága fog rákényszeríteni arra, hogy a magyar kérdéssel foglalkozzanak.

Beszéde végén Baross indítványozta, hogy a gazdasági és pénzügyi interparlamentáris bizottság mindaddig ne fejezze be működését, míg a trianoni béke hibáit és igazságtalanságait meg nem vizsgálta.

A konferencia tegnap délutáni ülésén Kohle elnök bejelentette, hogy

a nemzeti kisebbségek kérdéséhez tizenhárom delegátus akar hozzájárulni.

Majd a főtitkár jelentette, hogy a görög delegátusok tiltakoznak a görög kormányt támadó röpcedúrák terjesztéséről. Az elnök kijelentette, hogy ép olyan erővel fog eljárni, mint a magyar kormány gyalázó röpíratok esetében.

Ezután Lukács György szólalt fel és beszédében Magyarországnak a békeszerződés után bekövetkezett helyzetét vázolta. Hangzottatta, hogy a világnak legtokéletesebb földrajzi egységét darabokra vagdosták és csak egy csonkot hagytak meg belőle. A népek önrendelkezési jogának kijáratásával népszavazás nélkül Magyarországot és a tőle elszakított területek megkérdezése nélkül a magyar nép igen nagy részét oly államok köteleibe kényszerítették, amelyek sokkal nagyobb mértékben nemzetiégi államok, mint a régi Magyarország volt, ahol a magyarok abszolút többségben voltak. A cseh államban hatmilliónyi cseh lakossággal szemben nyolcmillió nem cseh nemzetiségű lakost találunk,

Romániában tízmillió román mellett hét és félmillió nemromán,

a szerb államban pedig az ötmillió szerb lakossággal szemben nyolcmillió nem szerb áll. Lukács György ezután hosszasan fejtegette azokat a csalódásokat, amelyek a magyar nemzetet érték, a Millerand-féle kisérőlevél eredeti jelentőségének kiforgatásával. Lukács hangzottatta, hogy

a nemzetek Szövetsége nem teljesítette vállalott kötelezettségét a faji, nyelvi és vallási kisebbségek védelmére vonatkozólag.

Az interparlamentáris unió magyar csoportja szükségesnek tartja a népszövetségi liga által hozott határozatok több irányú pótlását. A magyar csoport kimondani óhajtja, hogy a földreform címén a kisebbségek-nél alkalmazott vagyonekbezással hagyjanak fel, a mindanfőle atrocitásból eredő károk térítessenek meg s a nemzetközi állandó bíróság kebelében a kisebbségi bírság alakítására egy kisebbségi bíróság alakítását, amely előtt való megjelenés ne csak azokat az államokat illesse meg, amelyek a nemzetek szövetségeinek tagjai, hanem valamennyi

Megnyilt a FRENKEL-áruraktár Strada Aprinjoarelor (volt Gyufagyár-utca) 13. szám. Legelőnyösebb feltételek, legmagasabb lombardok. Ritűnő száraz helyiségek, pincék nagy befogadóképességgel. Vasúti vágány. Telefon 401, 290

Csütörtök, 1922. augusztus 31

államok...
Bej...
báró...
gyar...
a konf...
port ál...
tot egy...
nak ad...
Lukács...
deklá...
gén sz...
Dr...
a cz...
beszél...
nyany...
parlam...
képvis...
megyok...
tek ke...
nézni...
hogyan...
Meding...
csehors...
zat ne...
szág a...
módosi...
a né...
réhe...
elhárit...
séget...
Mo...
vényre...
nepelte...
—
dotta...
lyeket...
oda sz...
Ng...
interpa...
akik...
Hajland...
tározati...
nem...
toki...
A nagy...
és eln...
éredék...
téntek...
Ade...
sejtsé...
jelenté...
dotta...
feltétele...
megvél...
pontjáb...
nemzeti...
a tize...
mény...
A nem...
uj állam...
csak leg...
csés és...
kisebbsé...
meg...
A kis...
rossza...
A régi...
maikbar...
met-sér...
ben dor...
az új ál...
bejött...
A né...
korlatba...
szembe...
dál, az...
nek pár...
dult és...
nak a r...
járásait...
kiadott...
adott...
mány...
rutének...
a béke...
Határoz...
szerint...
konferen...
zeti kise...
tanulmá...
tiségi...
bizottsá...
legközele...

francia elemek a szemmel nézik, nem ellenőrizhet hivatalt francia el és az mellettünk datunk most az, épek rokonszenvét zsidó nép anyagi vereztük. Ha pedig politikai vitát akar or csak azt ajánl nek a tegnap kér nek a mával és irát van: az ország felkájára.

**ye
cia előtt**

**pessimista.
te rosszabb.**

Baross indítvá-dasági és pénz-aris bizottság mind-működését, míg-ait és igazságtá-viszsgálta. tegnap délutáni-ök bejelentette, ségek kérdése. delegátus akar zóni. lentette, hogy a itakoznak a gö-ló répedűiak ter-ök kijelentette, el fog eljárni, rmányt gyalázó

Dyörgy szólalt fel gyarorszagnak a bekövetkezett angosztia, hogy tessebb földrajzi ragdoszták és csak meg belőle. A jogának kiját-éki Magyar-akított területek a magyar nép államok köte-ek, amelyek sok-iben nemzetiségi Magyarorszag k abszolút több-eh államban hat-sággal szemben eh nemzetiségű

millió román illó nemromán, dig az ötmillió mben nyolcmil-Lukács György egette azokat a k a magyar nem-and-féls kísérő-égének kiforga-oztatta, hogy tsége nem tel-lezettségét a ifiási kisebb-onatkozólag.

aris unió ma-gesnek tartja a al hozott hatá-ótlását. A ma-ni óhajtja, hogy a kisebbségek-anelkobzásokkal danfőle atrocitá-rittessenek meg-ó bíróság kebe-erelmek elbirá-bíróság alakít-ő megjelenhe-ő államokat il-őnemzetek sző-tem valamennyi

államot és állami jellegű autonóm státust is.

Bejelentette, hogy Adelswaerd báró határozati javaslatához a magyar csoport hozzájárul és végül kérte a konferenciát, hogy a magyar csoport által előadott határozati javaslatot egy kiküldendő külön bizottságnak adassanak át tárgyalás végett. Lukács beszédét mindvégig élénk érdeklődéssel hallgatták és beszéde végén szamosan üdvözölték.

Dr. Medinger a csehországi németek sérelmeiről

beszélt. Nem engedik meg nekik anyanyelvüknek használatát. A cseh parlamentben is csak sínleg vannak képviselve. Amibár a cseh ipar legnagyobb része a csehországi németek kezében van, kénytelenek végigvárni, hogy néhány év alatt a csehek hogyan tessék tönkre Ausztriát. Dr. Medinger kijelentette, hogy ha a csehországi németek követelt jogait nem kspják meg s ha Csehország alkotmányát svájci mintára nem módosítják,

a németek az önvédelem fegyveréhez lesznek kénytelenek nyulni,

elhárítva maguktól minden felelősséget annak következményeire.

Most lord Newton lépett az emelvényre. A kongresszus felállva ünnepele.

A kisebbségek kérdése — mondta lord Newton — súlyos veszélyeket rejt magában. Páldának állítja az ország Erdélyi magyarok helyzetét.

Nagy hibát követtek el azok az interparlamentáris konferencia ellen, akik távolmaradásukkal tüntettek. Hajlandó elfogadni a magyarok határozati javaslatát, bár

nem hiszi, hogy ilyen javaslatokkal sokat lehessen elérni.

A nagy nemzetek kötelessége volna az elnyomott nemzeti kisebbségek érdekében dolgozni és a velük törtéteket ellen szavukat felemléni.

Adelswaerd báró a nemzeti kisebbségek jogainak kérdéséről tett jelentést. Nem lehet kétséges, — mondotta — hogy a tartós békeknek előfeltétele a nemzetiségek jogainak megvédése, Wilson ama híres 14 pontjában kiváló helyet biztosított a nemzeti jogok megvédésének, azonban

a tizennégy pontba vetett remény a valóságban semmivé lett.

A nemzetiségi elv megvalósítása az új államok határainak meghúzásánál csak legrikább esetben volt szerencsés és a népszavazást sok esetben a kisebbségek hátrányára hiusították meg.

A kisebbségek helyzete sokkal rosszabb, mint a háboru előtt volt.

A régi kisebbségek most önálló államokban a kisebbségi elv ellen sérelmet-sérelmre halmoznak. A régebben domináns nemzetiségek helyzete az új államokban egyenesen kétségbeesztő.

A népszövetség tanácsa a gyakorlatban ezekkel az állapotokkal szemben tehetetlennek bizonyult. Páldául, amikor a magyarországi rutének pártja a tanácshoz panasszal fordult és felsorolta a prágai kormánynak a ruténlakta területen való eljárásait, a népszövetségi tanács erről kiadott jelentésében bizakodásának adott kifejezést, hogy a cseh kormány talán mégis meg fogja adni a rutének autonómiáját. Ez a helyzet a béke állandó veszélyeztetését jelenti. Határozati javaslatot nyújt be, amely szerint a huszadik interparlamentáris konferencia határozza el, hogy a nemzeti kisebbségek kérdésének további tanulmányozását egy állandó nemzetiségi bizottság elé utalja. Ezt a bizottságot megbízzák azzal, hogy a legközelebbi konferencia elé egy olyan

nemzetközi szabályzat tervezetét terjeszse elő, amely

a nemzeti és felekezeti kisebbségek jogait valamennyi államban biztosítja.

Athanasov, a bolgár szobranje elnöke rámutat arra, hogy a Bulgáriát környező államokban a bolgár kisebbségeknek milyen rossz helyzetük van. Kijelenti, hogy a bolgár kormány nem képes a Jugoszláviából menekült

Ausztria hulláján marakodik, Olaszország, Csehszlovákia és Jugoszlávia

— Az Uj Kelet munkatársától —

Bécs, augusztus 30. Az olasz kormány utasította a belgrádi és prágai követeit, hogy egyelőre „barátságos érdeklődés formájában” érdeklődjenek a jugoszláv, illetve a cseh kormányra, hogy offenzíva tervet mennyiben felelnek meg a valóságnak. Egyben pedig ajánlják figyelmébe Benesnek és Nicosicsnak, hogy a tervezett korridort Olaszország érdekében ütköznek tartják és ezt olyan lépésnek tekintenek, mely Olaszországot ellenintézkedésekre kényszerítené.

Az olasz kormány különben minden intézkedést megtilt, — katonai csapatösszevonások — hogy kellő pillanatban megfelelő nyomtatékat tudjon adni elhatározásának, ami más szóval annyit jelent, hogy Olaszország felkészült a háborúra, ha Csehszlovákia és Jugoszlávia a korridort tényleg meg akarja valószínűsíteni. Facta elnöksével minisztertanács volt, amely annak lehetőségével foglalkozott, hogy Jugoszlávia több karintiai, stájer és néhány osztrák várost megszállna. A minisztertanács kimondta, hogy e megszállás csak Olaszország hozzájárulásával történhetne meg és

félmillió bolgár eltartásáról gondoskodni.

Möller vezérkari ezredes az Erdélyi szászok,

Walther Vilmos a déltiroli németek és báró Pléner az Ausztriától elszakított németek sérelmeit panaszolja. Végül Gieswein magyar delegátus német, francia és angol nyelven tartott beszédében a nemzeti kisebbségek problémáját fejtegette.

A kisantant népszövetségi taktikája

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Prága, augusztus 30. A prágai konferenciáról megjelent hivatalos kommuniké szerint a kisantant és Lengyelország között teljes megegyezés jött létre a népszövetség genfi ülésének programján szereplő kérdések tárgyalásánál tanúsítandó taktikájukra vonatkozólag. A négy állam képviselői konstataáltak, hogy közös akcióra van szükség akkor, amikor közös érdekek vannak veszélyeztetve és közösen fognak fellépni az európai béke fenntartása érdekében.

Prága, augusztus 30. Benes kijelentette a Havas-ügyről tudósítójának, hogy a prágai konferencia azt a benyomást kellette benne, hogy a kisantant el van határozva, hogy Genfben együtt halad a nagyhatalmakkal a jelenlegi európai politikai helyzet fenntartásáért.

London, augusztus 30. A genfi népszövetségi konferenciára induló angol delegáció vezetője maga a miniszterelnök, Lloyd George lesz.

Németország ellenjavaslatát a jóvátételi kérdésben

Berlin, augusztus 30. Bergmann miniszter a német kormány megbízásából Párisba utazott, ahol a jóvátételi bizottság elé terjeszti a német ellenjavaslatokat. A jóvátételi bizottság ma, szerdán fogja Bergmann előterjesztéseit meghallgatni

Páris, augusztus 30. A jóvátételi bizottság mai ülésén fog foglalkozni Németország ellenjavaslatával. Általá-

nos a vélemény, hogy sikerülni fog a nehézségeket elhárítani és Németország elfogadja a franciák által követelt garanciákat. Ha ez nem következne be, akkor Franciaország szabadkezelt nyer. Brandt javaslatai nem prejudikálnak a jóvátételi bizottság döntésében.

Amerika közbelép

London, aug. 30. Kox amerikai kormányzó kijelentette, hogy javasolni fogja, hogy Amerika a jóvátételi kérdésben intervencionáljon és hogy egy döntőbírótság vizsgálja meg a kérdést, amelynek elnöke Hoover legyen. Politikai körökben úgy tudják, hogy egy Anglia és Franciaország, mint Németország biztosították Koxot, hogy elfogadják Hoovert a jóvátételi bizottság elnökekül.

Általános sztrájk Párisban

Páris, aug. 30. Az Általános Munkásszövetség tegnap proklamálta az általános sztrájkot. Páris képe teljesen normális. A közlekedés, vízművek, gáz- és villamosművek dolgoznak, élelmi-szerszállítás rendben folyik. A munkát olyan kevesen hagyják félbe, hogy nem is kellett önkéntesek szolgáltatások folyamodni, akik megszámban ajánlották fel munkatejüket a közszolgálat céljaira.

Offenzívát kezdett Kemal

Athén, aug. 30. A törökök a kisázsiai fronton újból felveették az offenzívát. Tíz divízióval támadást intéztek Karahiszar irányában, megfelelő tüzéségi előkészítés után. A harc folyamatban van.

Dublint fenyegetik az ir fölkélok. Londonból jelentik: Az ir fölkélok Dublin városa ellen koncentrálják csapatait. A katonai ellenintézkedések megtörténtek.

Bernhard Shaw regénye, amelyet átélt, de nem írt meg

— Az Uj Kelet tudósítójától —

London, aug. 20. London megint egy Shaw-szenzációt élves. A vigjátéknak az az érdekesége, hogy a hőse senki más, mint maga a nagy szatirikus, de a szeniorozás már nem az ő munkája. Mrs. Patrik Campbell remekelt ezzel, aki nem is író, hanem színésznő.

Tudni kell, hogy tíz évvel ezelőtt Mrs. Campbellnek írta Shaw a legszebb szerepét, Mrs. Campbell viszont a legédesebb csöbjeit Shawnak adta. A gyöngéd viszony után egyszerre megszakadt, pedig talán semmise történt, csak az, hogy multak az esztendőkr és Campbell már nem tudott olyan jól szeretni, amilyen jól írni Shaw tudott. A művésznő természetesen bűnök érezt az írása való hűtlenségét és bosszút forra. Összeszedte Bernhart Shawnak hozzá írt leveleit, takaros csökröt kötött belőlük és csinos honorárium fejében átadta a „Queen”-nek, amely lekötölte. A levelek első sorozata körülbelül négy héttel ezelőtt jelent meg a „Queen”-ben és az angol publikum azóta a Shaw-könyvek helyett a Shaw-leveleket olvassa és nagyon jól mulat. Olcsóbban is, mintha Shaw-előadásához a színházba menne.

A levelek közül az 1912-ben írtak a legérdekesebbek. Cini usak, szellemek, igazi shawi írások Shaw akkor fejezte be „Andoklasz és az orosz-lán” című drámáját, amely a bemutatáskor döntő sikert aratott. Izgatott nspokat élt akkor a nagy író, mert Cambáci beteg volt és ez hátráltatta az előadást. Az első levelet szeptemberben írta és nagyjában így hangzik:

— Hogy érsz magát? Szeretném, ha késsen volna valami más drámám is Fel-olvasnám magának és majd kiderülne: igazán beteg-e, vagy csak szimulál. De nincs most más darabom, csak ez a keresetény mártír-dráma. Ez meg olyan üvöltő és jayvesékélő história, hogy nem merem felolvasni, mert le-tépné házáról a fedelet, de szép ter-téről a ruhát is és matelonul állna a csillagos ég alatt. Egyébként: nem szokásom megbátorítani a nyavalyákat. Mikor legutóbb láttam, beteg volt és ágyban fektett, de tíz nőtényitgris energiájától duszadtak az izmai és csodálatos szép nyaka akár a Parthenon boltzatát is elbírta volna, ha kariatid-nek alája áll.

Októberben írta ezt a második levelet:

— „Vagy jobban van, vagy meghalt. Mondja szépm, hogy érsz mag-gát? Ha egészséges, akkor írjon nekem. Muszáj írnia. Remélem, hogy megcu-nyult. A maga érdekében remélem. Mert ha még mindig szép, akkor az ostobák ezután is imádni fogják és az ostobák rajongása nem jó az értatlan-ságoak. Igarán mondom: minden re-ményem abban van, hogy megcuynyul. Szeretem a romokat, a magéit is sze-retném. Nincs szebb dolog, mint az archeológia és semmise olyan mag-nyugtató, mint egy őszetöprödött asszonyiak, egy elhervadt arc, az el-hervadt arcon dus vegetáció és a bar-rázdás homlokon egy szép paróká-glória. Milyen erős legény leztek, ha ilyenek találom. Különbem nem a régi vagyok; amióta utóljára láttam, meg-változtam. Azt hiszem edes ördögöm, maga művelte ezt. Mindenki ördögnek mondja magát. Bánom is én. Ezelőtt azt mondtam, hogy a poklot az ördög csinálja, most fordítok a hitvallomáson, mert ime, nekem olyan ördögöm van, aki menyországot boltoz a lelkem fölé. Ezért hát csökölöm a kezeit és dicsé-rem az istent, amiért hogy megterem-tette magát.”

Október 30 án ezt a levelet kapta a saép művésznő:

— „Világhires szépm, tudja meg, hogy munka hegyek slatt vergődök,

szám. 1547
telefon 401, 290

Grünwald üvegesiszolda és tükörgyár

Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készünek. Épületüvegezési vállalat!
1400 Ujrafoncsorozás. Fintükrök.

Oradea - Mare
Str. Gerliczy 16.

pénteknél korábban nem mehetek be a városba. De akkor övétenül beme-
gyek. A lakásom előkötöröm az
Androklesz-erő, pont négykor magá-
hoz viszem és — ha megengedi —
bele fogom bűnbölni korál fülecskéjé-
ben olyan erővel, hogy össze fog
dőlni tőle a Kensington-tér. Ó derék,
nagylelkű hölgy, aki megtisztítja és
lágra gyújtja összetiport lelkemet,
gyűlöltöm a póstát, amely sietésre
nógat.”

A levelek meggyérülnek, rövidebbek
is lesznek. Shaw már csak ilyeneket ír:

London, szeptember 8.

— „Ne féljen édesem. Am meg-
hetik, hogy egy szép napon kiábrándu-
lok magától, de elfelejteni rohase
fogom.”

London, december 16.

— „No lássa, szép hölgy, még nem
felejtettem el. Ha jól meggondolom, hát
semmi történet, amit fájlanunk kelene.
Bementünk egy szép és kedves barát-
ságra, mint ahogyan bementünk volna
egy labirintusba és ha történetesen ott
találkoznánk és nom a Hayde park előtt.
Nos hát, szép barátom, a labirintus-
ban vagyunk, épen úgy, mint az első
napon, csak hogy egy kicsit szőjjel
mentünk és nem tudunk többet egy-
másra találni. Maga nem csak nagy
művész, de szerencsés is.”

A szerencsés művész valóhogy
mégis csak kijutott a labirintusból és
egyenesen a Queen hoz ment.

Nathan Parker.

HIREK

— **Miniszterek egy új vasutvonal**
megnyitására. Bukarestből jelentik:
Pénteken fogják beiktatni óriási ün-
nepesség keretében a kiseney-
ungheni vasúti vonalat. Az ünnepsége-
ken Bratianu Jónel miniszterelnökön
kívül Constantinescu, Mosoiu minisz-
terek is részt vesznek.

— **Árja-paragrafus az osztrák**
sportban. Bécsből jelentik: Az Unio
yachtklub legutóbbi közgyűlésén elha-
tározta szűzhatározat szavazással tizen-
öt ellenében, hogy a jövőben kizárólag
árja származású tagokat fogad tagjai
közé. Schlenk tanár és mások tiltakoz-
tak az ellen, hogy a sportegyesület
intézkedjék a zsidók kérdésében. Felszólá-
lásaik azonban eredménytelenek marad-
tak. Wundheim tanár az árja-paragra-
fust így fogalmazta: „Aki felvételt
kívánja magát a klubba, kimutatni tar-
tózik, hogy már nagyszülei sem voltak
kitért zsidók.” Ebből az alkalomból a
sajtóban élesen támadják nemcsak az
antiszemita sportegyesületeket, ha-
nem az egyetemi tanácsot is, amely
állandóan mellézi és megakadályozza
nagy tudósok egyetemi tanárrá való
kinevezését kizárólag azért, mert
zsidók. Évekig kénytelenek mint magán-
tanárok működni, vagy pedig arra
kényszerítik őket, hogy vándoroljanak
ki az országból. Egy világhírű egyipto-
lógus, Nathan Reich szintén azért
hagyta el Ausztriát, mert nem kapott
tanári tisztséget a bécsi egyetemen, amelynek
hírnevéhez a zsidó professzor tudomá-
nyosságával sokban hozzájárult.

— **A palesztinai arab delegáció**
hazatérése. Alexandriából jelentik: A
palesztinai arab delegáció hazafelé való
útjában a napokban ideérkezett. A dele-
gáció vezetője, Mossah Hassin pápa
kijelentette, hogy a palesztinai arabok
nemlétezőnek tekintik a népszavazási
tanács határozatát és nem vesznek
részt a törvényalkotó tanács munkájá-
ban. A delegáció tagjai Palesztina min-
den városát meg fogják látogatni és
jelentést tesznek utjukról.

— **Fegyelmi feljelentés Prapor-
gescu törvényszéki elnök ellen.** Pra-
porgescu, a kolozsvári törvényszék el-
nöke ellen a Fehérbárány palota kitele-
pített lakói a semmitörvényesség fe-
gyelmi feljelentést adtak be. Annak
idején ugyanis a járásbíró és a lakbér-
leti bizottság határozata ellenére elren-
delte a lakók azonnali visszahelyezé-
sét. Ezt a bíróság foganatosította is, a
lakók visszakérültek régi fészkeikbe.

On azonban meg sem melegekdehettek,
mert Praporgescu törvényszéki elnök
közvetlenségem ismét kitérték őket az
utóira. Az elkeseredett lakók most
ügyvédek útján bünvádi feljelentést
tettek Lepadatu, az egyik tulajdonos
ellen, Praporgescu törvényszéki elnök
ellen pedig vétkes hanyagság miatt,
mert intézkedésében figyelmen kívül
hagyta a polgári perrendtartás összes
szabályait. Jogász körökben nagy érdeklő-
déssel néznek e feljelentés követke-
ményei elé.

— **Az éhező keleti zsidóság.** Pá-
risból jelentik: A zsidó világszervező
konferencia jelentése szerint mostanában
a beszarábiai zsidóság dolgozik leg-
eredményesebben az éhező oroszországi
zsidók érdekében. A kiseneyi köz-
templomban százszor lei gyűlt össze, a
kisebb templomokban és bei-hamidra-
sokban hatvan ezer lei. Az éhezők hely-
zete dr. Adler Oroszországban élő meg-
bízott jelentése szerint súlyosbodott.
1921 decemberében Ukrajnában mind-
össze tizenkét százaléka a zsidóknak
szorult támogatásra, 1922 januárjában
már husz százalék, februárban harminc-
egy százalék, márciusban harmincegy
százalék, áprilisban harmincegy, má-
jusban harminckilenc és félszázalék
vette igénybe az élelmiszer és ruha-
adományokat. Odessza és Jaskaterino-
szlav kormányzóságokban a lakosság
ötven százaléka éhezik. A zsidó pén-
zekből ezeken a vidéken a nemzsidók
is támogatást nyernek.

— **Jugoszláviában bezárják a ba-
rokát és kabarékat.** Belgrádból jelen-
tik: A belügyminiszter néhány nappal
előzött magához kérte a sajtó képvé-
selőit, akik előtt kijelentette, hogy több
helyről érkezett hivatalos jelentés alap-
ján el fogja rendelni a barok és kaba-
rék bezárását. A helyiségek művészi
célokat nem szolgálnak, sem a dolgozó
polgárság szórakoztatását nem végzik.
Semmittevők, árdragítók tivornya helyei
és csak arra való, hogy tapasztalatlan
fiatal emberek lelkét megmészéreljék. Az
italmérésből az állannak van ugyan
haszna, de ez a haszon nem éri fel azt
a kárt, amit ezek a helyiségek a közér-
kölosök leromlása körül végeznek.

— **A lakók sérelmei.** A nagyszze-
beni lakók szövetségének meghívására
az erdélyi lakók szövetségei tegnap
ankétot tartottak. A szobeni lakók szö-
vetsége szóváltette azt az anomáliát,
hogy amíg a kaszárnyák nagyszze-
beni üresen áll, ahol a katonatisztek és
családjaiknak kényelmes otthon lehetne
berendezni, ezzel szemben a nőien
katonatisztek is a polgári lakosság
szobáit foglalják le, holott azzal, hogy
a kaszárnyák üresen maradt szobáit fel-
használnák, a városok rekvirált lakásai
nagyon nagy tehertételtől szabadulna-
nak meg. A lakók szövetsége elhatá-
rozta, hogy ilyen irányban felterjesz-
tést intéz a hadügyminiszterhez. A
nagyváradai lakók szövetségének kül-
döttje példaképpel illusztrálta, hogy kato-
nailag rekvirált lakásokat a hatóság
megkerülésével átadták civileknek,
akik a katonai rekvirálási igazol-
vánnyal védekeznek minden polgári
beavatkozás ellen. Szőnyegre került az
amerikai házipítő akció, amellyel an-
nakidején a legvérmesebb románok
csigázták fel a városok lakásigényes
közönségét. A lakók szövetsége elhatá-
rozta, hogy a városokban nagyobb-
arányú propagandát indít és a városok
közös garanciája mellett igénybe veszi
az amerikai házipítő hitelt. Végül su-
lyos kritikában részesítették a lakbérleti
törvényt, amely a különböző feleknek

hatástörli elbírálását sem tisztázza s
amely napról napra a legellentétebb
határozatokat provokálja a lakbérleti
bizottság, a törvényszék és a járásbíró-
ság között. Épen erre való tekintettel
szükségesnek látják a lakbérleti tör-
vény revízióját, amelynek elkészítésével
a nagyváradai szövetséget bízták meg.
A revíziót a parlamentnek még az ősz
időszakában törvényjavaslat alakjában
fogják jóváhagyás végett beérjeszteni.

— **Zsidó írók egyesülete Argen-
tinában.** Buenos-Ayresből jelentik:
H. D. Nonberg ismert zsidó hírlap-
író kezdeményezésére a zsidó zsur-
naliszták és írók egyesületét alakították
gazdasági és erkölcsi érdekeik
védelmére. Az egyesületet a közélet
komoly tényezői melegen támogatják.

— **Törvényjavaslat a mexikói**
zsidó gyarmatosításról. Chicagóból je-
lentik: Paul Rothenberg az ismert
amerikai emberbarát most érkezett vissza
szexa mexikói utjáról, ahol tárgyalásokat
folytatott illetékes körökkel egy eset-
leges nagyarányú zsidó gyarmatosítás-
ról. Rothenberg elmondta, hogy a
mexikói köztársaság elnöke felkérte őt
egy törvényjavaslat elkészítésére, amely
állami garanciákat nyújtana az oda-
özönlő zsidóknak. Amennyiben a ja-
vaslat keresztülmene, nyomban meg-
indítják a telepítésre vonatkozó akcióit.

— **Katolikus kongresszus Mün-
chenben.** Párisból jelentik: A müncheni
katolikus kongresszust huszezer
ember jelenlétében megnyitották.

— **Leégett a legaszgycbb román**
dohánygyár. Bukarestből jelentik:
Bakau jelentések szerint Orománia
legnagyobb dohánygyára, a Filderman-
féle dohánygyár tegnap este 12 óra
tájban leégett. A tűz csakhamar
elrepta az egész gyár épületét. A kár
meghaladja a kétszázmilliót. Bár a tűz-
oltóság a katonasággal vállalva teljes
apparátussal dolgozik a tűz lokalizálásán,
a tüzet esideig még nem sikerült el-
oltani. A gyár kára biztosítás útján
megtérül.

— **Magyar román fogolycsere.**
Nagyváradai tudósítók jelentik: A nagy-
szebeni VI. hadtest hadbíróága tegnap
megkeresést küldött a nagyváradai
ügyészséghez, hogy a Nagyváradon ki-
cserélésre váró foglyok közül Mader-
spach János, dr. Lieber Armin és
Florea Emilit küldjék a nagyszebeni
hadbíróasághoz, mert súlyos vádak me-
rültek fel arra néve, hogy az állam
ellen összeesküvést szöttek. A megke-
resésre az ügyészség tegnap a kárt
egyéneket átszállította Nagyszebenbe. A
foglyok kicserélésének ügye megakadt.
Különböző politikai okok miatt a kicse-
rélésre vonatkozó tárgyalásokat a ma-
gyar és román kormány között abba-
maradtak.

— **Hatvan bantért vásárolt egy**
levelezőlapot, felírja a nevét és a pon-
tos címét és beküldi az Uj Kelet
könyvostálynak. Az Uj Kelet könyv-
ostálya díjmentesen értesíti Öt a
könyvudonságokról és elküldi Önnek
alkalmi katalógusait.

— **Házasság.** A Glasner Issák ez-
nlon hívja meg összes rokonait, jóba-
rátait és ismerőseit 1922 szept. 12-én
Ehrenfeld Eszterrel, Nagymihályon tar-
tandó esküvőjére. (Minden külön értesí-
tés helyett). 4563—I

— **Svéd népszavazás az alkohol**
tilalom mellett. Stokholmból jelentik:
Az alkoholtilalom kérdésében elrendelt
népszavazás szerint az ország többsége
a tilalom mellett foglalt állást.

— **A temesvári zsidó liceum.** Te-
mesvárról jelentik: A zsidó liceumban
és kereskedelmi iskolába szeptember
elsőjén, haruadikán és negyedikén
folytak a beiratások a Lloyd-palotán
épületében. A magánvizsgákat szept.
tizenötödikén tartják meg. Az előadások
szeptember tizedikén kezdődnek.

— **A lázadó orosz tengerészek**
Trockij hajót bombázták. Rigától
jelentik: A balti orosz flotta több egy-
sége fellázadt és bombázta az admirál-
hajót, amelyen Trockij is tartózkodott.
A lázadást csak nehezen tudták el-
fojteni.

— **Képkiallítás Désen.** Déstől
jelentik: Tegnap nyílt meg itt Medgyesi
Lejos könyvesboltjában Harnik Beccati
festőművész képkiallítása. Több mint
száz olajfestményt, akvarellt, váslatot,
tusrajtot állított ki a fiatal festő, aki a
gyűjteményével beigazolta a művészetre
való hivatottságát. Legjobb alkotásai
közé tartozik önarcképe, technikai
késség és színhatások tekintetében
talán a legsikerültebb műve. Sok hangulat
és frissesség árad tőlképeiről, míg vá-
slatai és tanulmányai Harnik becsületos
művészi törekvéseit igazolják. A kiállí-
tást élénken látogatják és a képek
közül több már elfogyott.

— **Természetbeni vám Jugoszlá-
viában.** Szabadkáról jelentik: A jugo-
szláv kormány élelmiszerek kivételé-
nél a vámot nem pénzben, hanem
természetben akarja megszabni. Az
ily módon összegyűlt élelmiszert
mérésékelt áron a fogyasztási szer-
vezeteknek fogják átadni.

— **Nagy hajkatasztrófa a Föld-
közi-tengeren.** Párisból jelentik: San-
tiago mellett elsüllyedt egy gőzös,
amelynek százhatvan utasa és egész
személyzete odaveszett.

— **Arab törzsek véres harca.**
Jeruzsálemből jelentik: A mahabitorzs
néhány száz tagja megtámadta a
Beni Sakhra-törzs falvait Transjor-
dániában. A támadók harmincöt em-
bert gyilkoltak meg, közöttük assz-
zonyokat és gyermekeket is. Az
angolok aeroplánokról lövöldöztek a
támadókra, akiknek soraiban nagy
pusztításokat vittek véghez.

* **Gyakorlott ügyvédjelölt,** aki
perfekt román és magyar, tegyen aján-
latot dr. Erdős Izor dícsőmentártoni
ügyvédnek október elsei belépésre.
Díjazás megállapodás szerint.

* **Értesítés.** Az ort. ivr. polgári
finiszkolában a javítóvizsgálatok augusztus
30-31-én délelőtt, az 1922-
23-iki tanévre való beiratások szeptem-
ber 3-ikától 8-ikáig d. e. 9-12 ig,
d. u. 3-6 ig lesznek megtartva a Zsidó-
templom utca 3. sz. sz. Cluj, 1922
augusztus 25. Az igazgatóság.

— **Orvos hr. Dr. Wertheimer M.**
szülész-őorvos furdórtól hazaérkezvén
rendelését újból megkezdte Sir. Regina
Maria (Deák Fara) 48 sz. sz. Cluj.

* **Beiratások az Eötvös-utcai ort.**
ier. elemi iskolában augusztus 31,
szept. 1-én és 3-án d. e. 9-12 óra d.
u. 3-6 ig tartanak meg. Tanév kez-
dése szept. 6-án.

— **Olvasta már Agnon, a legna-
gyobb élő héber író regényét:**
„És a meggörbödött kiegyenesedik”

Oficiul Român de Comerț și Industrie
nemzetközi szállítási vállalat Érmihályfalva-i fiókja

!

Elfogad és teljesít bármilyen ke-
reskedelmi, szállítási, elvámol-
lási és tranzitálási megbízást.
Iroda: a vasútállomás mögött.

**Sport kötött-
szövött Áruház**

Aradi kötő és kötőszövőgyár lerakata
Cluj, Wesselényi-utca 16.

! Kötött kabátok, szettetek
kötött ruhák, harisnya és
kezyü eredeti gyári
árban kapható.

Pogszta

Kaszrilovke

Solem Alejehem városa neve az a furcsa szó Kicsi város józaváló, eseten, egymásra feltévely, egymást mégis szerető zsidóskáival. Ami maradandó nisebberintésként ez a legnagyobb humoristának alkotott, az Kaszrilovke nevéhez kapcsolódik. Am Kaszrilovke nemcsak Jehüpec mellett van az ukrán messzeségében. Mindenütt akad ilyen Israel szíjjelzsidódságában és a Szamos völgyének, úgy vélem, Zsibó a Kaszrilovkéje.

As elmúlt szombat éjjel zárando-koltam ide ratifikálást ünnepeini. Ha nem esik terhükre, hallgassák meg, hogyan történt.

Éjjel után négy óraker indul a vonat. Semmi zsufoltás, semmi világség, kemény, léces padok. Álmos zsidóság és fáradt zsidók hangja jön felülől a harmadik osztályok irányából. Úgyan, mint az atató dal. Klein Miksa zsidó kinyújtóskodik az egyik padon, szerény kövérségem a másikon. Mondja ő:

— Szervusz, jó éjszakát!

Kissé magára húzza esőköpenyegét, kemény koffer-vánkosát megigazítja, néhány másodpercre csönd, aztán megindul a vonat, kattogás, rászás, füst kopogik minden oldalról a kupéba. Utársam hosszkat és nehezeket söhajt, azt ébren soha nem teszi. Meglehet elapítani, hogy a Zsidó Nemzeti Szövetség alszik. Megered az eső, tagjainon hideg hullám fut végig, a fekvőhely is kemény nagyon, a korom fojtogat. A zsidó sajtó nem alszik.

Valamelyik megállónál nyílik az ajtó, kánes gyufaszag terjed, lényeg fog fűl, egy gömbölyű asszonyka kinyújtja kezét, utána egy óriás. Még egy kényes, az óriás végighúzza a gyufalángot a kupén, zöld vadászkalapon alól látom, hogy mozdulnak.

— Est! — mondja halkan a nő és szomszédomra mutat.

As elrótt főlérták, odaültek a padjára. Rólam, akin pepita ruha volt és vadászkalap, nyilván azt hitték, hogy szolgabíró — pórec — vagyok, nem szabad, pszi, annak a nyugalmát zavarni.

— Salamon, — intette a menyecske az óriást — ne cigarettáz, talán annak az urnak, aki ott alszik, nem tetszik.

Utársam fölnevetett, én sem tudtam magamba fojtani a derűt, fölültem, együtt kaogtunk, kinevetők a lojális két embert. Kinevetők őket a kupéból. Mentek.

A következő percben új utasok lépnek el a kupét.

Valutáról, élőjóságról, kivitelről, márkáról, újra márkáról, szokoról társalogtak. Egyszerre eszébe jutott az egyiknek, hogy imádkozni lehet. A nép nyargalászó felhők mögül kibőjt és világosságot bintett mindenfelé. Már lehetett imádkozni. Szíjjelnyit a bárszönyből való batyn, kikerültek a tefilinek, nagy, oskós áhítattal behurkolta magát a tsisaba és a világ négy téja felé hajlongott.

Egy ideig csönd.

— Reb Nuchem — szólalt meg egy fiatalember — reb Nuchem, hány tehenet vitt maga Sztzmárra?

Reb Nuchem a tizennyolc áldimát imádkozta épen, beszélni nem akart, fölémelte a jobb kezét. Azt hittem, türelmemre intett vele, csak szután vettem észre, hogy a széjjelnyitott ujjával némán felelt. Őt tehenet vitt Sztzmárra. — A nyereségből fog adni valamit a Keren Hajjeszédra? — faggatta a fiatalember.

— Ádassál Örökkévaló, világ királya, aki fölépited Jeruzsálem városát könyörületteddel, amen! — imádkozott fenhangan Nuchem, amivel egyben felelt a kérdésre.

Legyintett is a kezével.

— Nem az én dolgom fölépíteni az országot, Isten dolga. Arra való az ő végtelen nagy könyörülete.

Ezt mondotta a keze legyintésével. Utálatos gesztus volt. A haszonlesők cinizmusa és keletes szenteskedése érződött ki belőle így valahogy:

— Hát mi vagyok én? Isten pénztárosa vagyok én?

Októberben lesz a koronázás

A kormány terrorja a nemzeti párt ellen Jorga a nemzetiségek megnyeréséről

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Gyulafehérvár nevétől visszhangzik az ellenzéki sajtó, mely hasábon keresztül foglalkozik még mindig Maniu Gyula nyilatkozatával. A liberálisok pártlapja, a „Viitorul” igyekszik ugyan lekicsinyelni az erdélyi nemzeti párt elnökének a hadtizenetét, de az ellenzék annál nagyobb fontosságot tulajdonít Maniu deklarációjának. És ugylátszik, a kormány aggodalma is nagyobb, amilyennek láttatni szeretné. Erre vall az a híradás, hogy a miniszterelnök és Vintila Bratianu pénzügy-miniszter legközebbi pénteken elhagyják Dornovatrát és visszatérnek a fővárosba, ahol olyan hírek keringenek, hogy Bratianuék helyzete erősen megingott. A király ugyanis nem tette magáévá a minisztertanácsnak azt a határozatát, hogy a koronázást a nemzeti párt nélkül is meg kell tartani, hanem váratlanul Hát-szegre utazott vadászatra és nem akarta meghallgatni a liberálisok újabb előterjesztéseit. Ezzel szemben mai bukaresti felhivatalos jelentés szerint

a király és a királyné megkoronázása okvetlenül megtörténik még ez év október tizenötödikén.

Az egyre súlyosbodó válságot ugylátszik, a gyulafehérvári kongresszus fogja megoldani. Nemcsak az ellenzék, de a kormány is jól tudja, hogy ez a gyűlés túlrő más pártkongresszus keretein és igyekszik is akadályokat gördíteni a kongresszus megtartása elő.

„Visszatért a Bámfy-éra”

címrel az erdélyi nemzeti párt kolozsvári organuma, a „Patria” érdekes összehasonlítást közöl a sovinizmusról hirhadt volt magyar miniszterelnökről, akinek méltó utódja támadt Bratianu Jonelben. A román

Csunya ember volt az az imádszó ember. Zsirfoltos talisza a lelkét szimbolizálta.

Zsibó előtt néhány állomással egy vörös ember ült hozzánk.

Szopra beszédű zsidó: jött a mitingre. A Talmudból és rebek cselekvéseiből és mondásából bizonygatta, hogy Eric Jisrael újjáépítés vallásos cselekedet. A beszélgetés során mondott olyasmit is, amit följegyezni érdemes.

Ime a mondások:

A híres Mordecha Csenobol mondása: A vasút tanúsága: Ma itt vagy, holnap már amott. A sürgönyzés: minden szó drága, valogad meg szavaidat.

Mose Szofernak, a híres possonyinak egyszer súlyos szomrehanysókat tett Bittelheim, a hitközség elnöke:

— Hogy van az rabbi, hogy ön alig beszél a nikolsburgi gaonel néhány szót és elfoglaltságára hivatkozik, ha mi akarunk beszélgetni önnel. Ellenben egy istentagadó professzorral olykor naponla két órát is elbeszélget.

— Meggondolatlan kérdés, — felelt a rabbi. — Ha magukkal beszéltek, a magam idejéből lopek két órát, de ha a professzorral diskurálok, akkor csak az ő idejéből csipem le azt az időt.

Abban az időben, amikor a rabbi éjjel-nappal tanult és írt, a felesége így szólt hozzá:

— Nem értelek. Más embernek napi nyolc vagy hét órai alváásra van szüksége, te némelykor mindössze két órát alszol?

— Az úgy van, — felelt a rabbi — hogy mások lassan alszanak. Én gyorsan alszom.

Zsibóra déiben érkezünk. Senki nem várt küna a vasutól, gyalog bak-

miniszterelnök ugyanolyan eszközökkel nyomja el a nemzetiségeket, mint annakidején Bámfy, de azzal a különbséggel, hogy a Bratianu dinasztia feje a román nemzeti pártot is üldözi; mert joggal fél tőle, hogy letaszítja a kormányról. A cikk aztán felsorolja azokat az újabb sérelmeket, amelyekkel a kormány megakadályozni szeretné a gyulafehérvári kongresszust. Szászvárosban a rendőrség nem engedélyezte a nemzeti párt helyi csoportjának a gyűlést, amelyen a Gyulafehérvárra küldendő delegátusokat kellett volna megválasztani. Az engedély visszautasítását azzal indokolták, hogy a nemzeti párt ezzel a gyűléssel megszentelteteni annak a napnak emlékezetét, amikor a román hadsereg benyomult Erdélybe.

Biztos forrásból úgy értesül a „Patria”, hogy a kormány rendeletet adott a rendőrségnek és esendőrségnek,

kísérjék figyelemmel a nemzeti párt tagjainak minden lépését,

mikor melyik kerületben járnak, mit beszélnek és azokat is, akik elfogadják a kongresszusra szóló delegátusságot.

Marghiloman, a progressziaták vezére Csernovitzban van. Hivatalos jelentés szerint Marghiloman egy hippodrom felállításáról tárgyal Bukovina fővárosában. Ezzel szemben az „Eppoca” azt írja, hogy Marghiloman a zsidó és német lakosság szimpátiájának megszerzésére utazott Csernovitzba, mert így reméli, hogy annakidején mandátumot kaphat majd a bukovinaiaktól. Marghiloman, akit Erdély, Beszarábia és Dobrudzsza kerekén visszautasított, Bukovinában is aligha fog nagyobb eredményt elérni.

tattunk befelé. Az nton a csoport elnökével, a jó Klein Móssival találkoztunk. Nagyon röstelte a dolgot. A hiba ott volt, hogy a vonat menetrendszerűen futott be. Megszólták Zsibón, hogy legalább két órát késik.

Az után jobbról balról szállingóztak a cionista elvbértek és zsidók a szamosvölgyi vasutat a — pontossága miatt.

Volt még kit zsidói. Nochem Schert, az öreg rongyszédő. A háton előtt rongyai sem voltak, most neki áll a világ, tele van pénzzel, mégis ívet köröztes, hogy egy tanit se adjanak Keren Hajjeszéd-öleokra. Nagyon haragszanak erre az emberre. Erdelődtem vajjon azok, akik nem írták alá, mennyit adtak és gyűjtöttek a zsidó újjáépítésre. Megtudtam, hogy körülbelül annyit, mint az aláírók

— Nem is arról van szó — magyarágatta egy barátom a kaszrilovkiek közül — nem arról van szó, az elvről van szó, kérmén szépen.

Beláttam. Másról valóban nem volt szó: csak az elvről.

Kollema emlékem Zsibórol, dr. Hető Aurél, a főbíró. Nobilit, művelt és okos. A miting után odajött Klein Miksához és így szólt hozzá:

— Kollega ur, a beszéde fölbeszertette bennem az időket, amikor magam is — cionista voltam.

Azokra az időkre gondolt, amikor magyar impérium alatt román nemzetiégi életet kellett éleis. Nem érti, mondotta, hogy akadjon zsidó, aki más akar lenni, mint zsidó. Tapasztalatból mondta, hogy a mozgalomnak legfőbb baja a belső ellenséggel less.

Est tudjuk. Ennyire már mi is cionisták vagyunk.

Szabó Imre.

IRODALOM - Tudomány

Uj jiddis irodalom

A világháboru és a világháborut követő politikai és gazdasági felfordulás a keleti zsidóságot sújtotta a legsúlyosabban. A katasztrófák, az elmerülések, a súlyos csapások, az üldözések és soorodások azonban nem törték össze az oltani zsidóság életerejét és teljesítőképességét. Épen az utóbbi években a keleti zsidóság irodalma hatalmasan fejlődött. Uj költők és uj írók bukkantak fel, uj formák és uj irodalmi meglátások zudultak bele a keleti zsidóság tradíciós eszméitől átítatott irodalmába. Az irodalom nyelve ma még a nép nyelve, a nagytömegek nyelve: a jiddis, de a jiddis nyelvbe is beszivárognak erős héber hatások.

Kelsten uj írók, uj poéták, de a tradíciós zsidó szellem hirdetői, léptek fel. Es velük együtt új kiadók és új közönség támadt. Természetesen sokan vannak az uj jiddis irodalomban, akik a régi formákat és a régi gondolatokat majmolják. Palmerlinek új írói nevek Priluzkik, Imberik, Unojchik, akik azonban a nagy alkotó szellemek mellett gyorsan el is tűnnek. A varsói és vilnai kiadók a jiddisirodalom ismert nagyságaiból rendeznek sorozatos kiadásokat, olcsó áron: Mendele, Solem Alejehem, Dinesohn és Perce munkáit népszerűsítik. Most adták ki újból Bergelsohn legjobb regényét, a „Nach alomen”-t.

A varsói és vilnai kiadókön kívül Bécsben és Berlinben is alakult jiddis kiadóvállalat. Bécsben jelent meg Linetzki, „Dos Pojlische Jingle”-je és Berlinben adták ki Nomborg összegyűjtött munkáit. Ugyancsak Berlinben jelent meg népszerű kiadásban Bialk hatalmas költeménye: „Fan zaar un zorn”. A jiddis kiadóvállalatok most különösen nagy súlyt helyeznek a népies olcsó kiadásokra. Nagy ifjúsági irodalom került a könyvpiacra. Különösen a varsói kiadók adnak ki nagy számmal élvezetes és nevelő ifjúsági könyveket Perectól, Mendelétől, Solem Alejehemtől és Salom Asehtől.

Az uj jiddis irodalomban Bergelsohnon kívül, aki kétségtelenül az uj zsidó irodalom egyik legtehetségesebb írója, két fiatal jiddis író tűnik fel. Az egyik David Ignatov, a másik Opatoschu. Ignatov munkája, a „Schriften” Newyorkban jelent meg. Opatoschu regénye „In Pojlische Welder” egyszerre híressé tette szerzőjét. Ignatov másik rendkívül hatásos és feltűnő irodalmi értékű írása: „In Kesselgrit” szintén Newyorkban jelent meg és a lüktető Amerikába helyezi zsidó alakjait.

A jiddis kiadóvállalatok fontos kulturális munkát végeznek amikor összegyűjtik a zsidó irodalom legjobbjanak az írásait. De egytuttal új írógeraciót is nevelnek, új erőket és új tehetségeket emelnek ki a termékeny zsidó talajból. A jiddis kiadók az eredeti zsidó írókaton kívül a világirodalom legjobb alkotásait is, különösen Anatole France, Flaubert és Rabindranth Tagore műveit adják ki csinos kiállításban.

Az Uj Kelet könyvostályának új könyvei.

- H. Heise: Péter Kamerzini ára 15.—
Lemmonier: A halott 8.—
Anatole France: Egy sinészno története 5.—
Anatole France: Cra'nquibille 15.—
Clandel: A nyilatkozatás 5.—
Maeterlinck: A halál 7.—

— Pogromárvák Bécsben. Bécából jelentik: Ukrajnából Palesztina felé utjuktan most érkeztek ide a zsidó pogromárvák. Az árvák e csoportját, övver leánykát és fiút a Joint költségen utaztatják, ruházzák és ételmezik. A jövő héten tovább folytatják útjukat Palesztinába, ahol a Joint külön árvaházat létesített számukra. Itt felnevelik a gyermekeket és képességük szerint ipari vagy tudományos nevelést adnak nekik.

Markovits F. ékszerész, Cluj, Wesselényi-utca 20. sz.

Arany- ezüst ékszerék, kinaezüst és ezüst dísz tárgyak választéka. Szolid és pontos kiszolgálás. Tört aranyat, ezüstöt, brilláns legmagasabb napi áron veszek. 1922

idő liceum. Te- zsidó liceumba ába szeptember és negyedikén a Lloyd-palotá vizsgákat szapt. eg. Az előadások adódnak. sz tengerészek ázták. Rigától flotta több egy- lta az admirál- is tartózkodott. zen tudták el- Désen. Dészől meg itt Medgyesi Harnik Beostel sa. Több mint arellt, vásalatot, tal festő, aki e ta a művészetre jobb alkotásai pe, technikai e tekintetében e. Sok hangulat airól, míg vás- nik bocsilates nják A kiállít- és a képek am Jugoszlá- ntik: A juzo- zerek kivéte- nben, hanem megszábai. Az élelmiszert asztási szer- ni. trófia a Föld- jelenetik: Sa- egy zsidó, asa és egész éres harca. mahabitörzs gámadia a hit Transjor- armineót em- özöttük az- ket is. Az öldözték a raiban nagy hez. édjelölt, aki tgyen aján- szentmártoni ei belépésre. rint. ivr. polgári látok angusz- t, az 1922 — sok szeptem- o. 9—12 iz, tartva a Zsidó- t. Cluj, 1922 óság. hertheimer M. zsaérkevesen e. Sir. Regina z. elatt. ös-ntosi ort. agusztus 31, 9—12 és d. Tanév kez- on, a legna- regényét: enesedik”

ruház ár lerakata utca 16.

svettarek Parisnya és ti gyári papható.

SPORT

A kolozsvári Birák Testülete válsága

Rendkívüli közgyűlést hívtak össze

— Az Új Kelet tudósítójától —

A kolozsvári Birák Testülete hónapok óta súlyos belső válsággal küzd. Személyi ellentét és szakkérdésekben megnyilvánuló divergáló álláspont hosszú idő óta tévlelésre kényszerítette a legfontosabb sportszervek egyikét. A testület tagjai nem járnak el az ülésekre, a vitastélyek elsekélyesedtek, a birák egymás ellen intrikálnak az egyetemes sport mérhetetlen kárára.

Ennek az egészségtelen álláspontnak akar véget vetni az alóli három kolozsvári szövetségi biró, akik rendkívüli közgyűlést hívtak össze bírótársaikat, hogy az ellentétek kiegyenlítése után helyreállítsák a harmonikus közös munka lehetőségeit és feltételeit.

A három biró a következő sorok közlésére kérte fel az Új Kelet szerkesztőségét:

„Alóliroztak tisztelettel felkérjük Molnár Lajos, Stotter Aladár, Koucz Rudolf, Nagy Lajos, Winkler István, Czinczár Imre, Nagy Adam, dr. Hirsch Elemér, Mezei Géza, Feltmann Dezső, Adorján Ödön, Sugár Andor, Gergely Aladár, dr. Vigh János, Vatiannu Sabin, Jakobi Dezső és a kolozsvári Birák Testületének többi, Kolozsvárt tartózkodó összes szövetségi birakát, hogy az angusztus hó 31-én, csütörtökön este 8 órakor a Park-kávéház emeleti termében megtartandó rendkívüli közgyűlésen okvetlenül megjelenni sziveskedjenek.

A kolozsvári Birák Testülete és Birák Bizottsága épen tagjainak részvételére miatt nem tud intenzíven működni, a tagok nem jelennek meg pontosan az üléseken és ez a részvételenység a bajnoki mérkőzések őszi szezonja kezdetén megoldás nélkül tovább nem vajudhatik.

Kérjük a biró kártársak teljes számban való pontos megjelenését és maradjunk sporttársi tisztelettel:

Cluj (Kolozsvár), 1922 aug. 29.

Grimm Kálmán
Vida Andor
Petran Sándor
szövetségi birák.

A kolozsvári Birák Testületének ma esti rendkívüli közgyűlése sok és fontos kérdést lesz hivatva megoldani.

Reméljük, hogy a kolozsvári birák a kari solidaritás kötelezettségétől átháta teljes számban megjelennek a közgyűlésen és sikerül a Birák Testülete és Bizottsága eredményes munkáját újlag megindítani.

Labdarugás

Megbüntetett játékosok és intézők. A kolozsvári sportkerület labdarugószakosztálya kedden este tartott ülésén Gyurik Miksa (KAC) játékost igazolatlanul való játszás miatt hét hónapra, Rakitovszky (KAC) játékost pedig ugyanezen szabálysértésért két hétre felfüggesztette. Ferdinánd Sándor, a KAC intézőjét pedig, aki a két játékost önhatalmúlag szerepeltette, egy évre felfüggesztette fel intézői tisztségétől.

Schiller jobban van. Megirtuk, hogy Schiller Pált, a temesvári Kinizsi kitudó centerosát a jugoszláviai turán baleset érte. Legújabb értesülésünk szerint Schiller egy összecsapás alkalmával sérült meg, de nem szenvedett csontrepedést, hanem csak könyvében sebesült meg. Állapotában javulás állott be és Schiller legközelebb már résztvesz klubja mérkőzésén. Elítélendő azonban az a meggondolatlan mód, ahogyan a táviratküldő Schiller balesetét jelentette. „Schiller oda van” — szövege lakonikus távirat, amelynek feladója nem gondolt arra, hogy a játékosoknak hozzátartozói is vannak, akiknek a távirat felesleges aggodalmat és nyugtalanságot okozott.

A Kinizsi kettős győzelme Belgrádban. Jugoszláviai turája során a Kinizsi angusztus 10 én és 20 án kétszer is legyőzte a Beogradski SC, Belgrád legjobb csapatát. Az első mérkőzésen a 23. percben Matek révén a Kinizsi rugta a vezető gölt, a 25. percben B ogradski liits révén egyenlített. Félidő 1:1. A második félidő 15. percben Bedő tizenegyesből újlag megszerezte a vezetést, a 34. percben pedig Matek háromra szaporította a gólok számát. Az utolsó percben Kojét szőpítette a belgrádi csapat vereségét. Másnap a revánsan az 5. percben liits éri el az első gölt, majd két perc múlva Vaszilievits révén már 2:0 arányban vezet a szerb csapat, midőn Frech II. gölt fejel, a 20. percben Matek egyenlít, majd a 30. percben ugyan csak Matek — a Schiller helyett járszó centeros atár — a Kinizsi győztes gölját rugja.

Atlétika

Atlétikai és tornaverseny Székelykeresztúron. A székelykeresztúri Atlétikai Club augusztus 27 én nagyszabásu torna és atlétikai versenyt rendezett, melyen a KKASE is képviseltette magát teljes gárdájával. Részletes eredmények a következők: Tornászati fő verseny 5 ós csapatverseny nyújtó és korlátlan. 1. KKASE (Andrási, Lőrinczi, Becáasy Bertalan, Eichner). 2. SzAC osp. Nyújtó, korlát összehitt verseny senior versenyzők részére: 1. Andrási (KKASE), 2. Dr. Gyarmati (SzAC), 3. Becáasy (KKASE). Nyújtó, korlát összehitt verseny junior versenyzők részére: 1. Lőrinczy (KKSE), 2. Tolvaiv (SzAC), 3. Eichner (KKASE). Nyújtó, korlát összehitt verseny kezdők részére: 1. Marian (KKASE), 2. Barhocz (HTE), 3. Bró (HTE). 100 m-es síkfutás: 1. Becáó (HTE) 12 p. négyötöd mp., 2. Haricska (SzAC). 1500 m-es síkfutás: 1. Morariu (KKASE) 4 p. 28 mp., 2. Jaszenszky (HTE), 3. Daak (SzAC). 4x100 m. síkf ta: 1. SzAC (Daak, Bergleiter, Haricska, Adam), 2. HTE.

Távolugrás: I. Adám (SzAC) 5.45 m., II. Haricska (SzAC) 5.36 m.; Rudográs: I. Gyarmati E. 2.75 m., II. Bró (HTE) 2.47 m., III. Kelemen (HTE) 2.17 m.; Magasugrás: I. Lőrinczi (HTE) 1.57 m., II. Haricska (SzAC) 1.55 m., III. Barhocz (HTE) 1.50 m.; Diszkoszvetés: I. Vari (SzAC) 30.60 m., II. Gyarmati (SzAC) 28.88 m., III. Andrási (KKASE) 27.55 m.; Súlyd bás: I. Dr. Ferenczy (SzAC) 9.78 m., II. Varró (SzAC) 9.74; Gerelyvetés: I. Vari (SzAC) 39.15 m., II. Turday (KKASE) 35.85 m.

KÖZGAZDASÁG

Mi történt a malomszövetség aradi gyűlésén

Beszélgetés báró Neumann Károllyal, a malomszövetség elnökövel

Az Új Kelet kiküldött tudósítójától

Az erdélyi és bánáti malomszövetség vasárnap rendkívüli közgyűlésre hívta össze Aradra a kebelébe tartozó kis-, közép- és nagymalmok tulajdonosait, hogy hivatalosan állást foglaljanak a kormány új természetrendelete ellen. Közel százötven malomtulajdonos jelent meg vasárnap 11 órákor a Neumann-malom hatalmas gyűléstermében. A gyűlés elnökévé egyhangulag br. Neumann Károlyt választották meg, aki élénk szavakkal ismertette az új kenyér, liszt és buza-rendszer által teremtett helyzetet. Kérte a jelenlevőket, hogy kísérik figyelemmel az előterjesztett indítványokat, mert az új természetrendelet elleni gyors és illojális tüntetés az államközégek elleni demonstráció jellegével bírna. Elismeri, hogy az új rendelet súlyosan érinti a malomipar érdekeit, mivel redukálja annak aktivitását, azonban a kérdést csak úgy lehet sikeresen megoldani, ha a malomipar érdekeit összekapcsolják az állam és a fogyasztó közönség érdekeivel is. Ezután beszámolt az előző napon Herkulesfürdőn Sásu kereskedelmiügyi miniszterrel folytatott tanácskozásai eredményéről. Közel másfél óráig tartó beszélgetés során kifejtette a miniszter előt azokat a módcszatokat, amelyet úgy az állatállan lakosság, mint a malomipar érdekeinek szempontjából legkönynyebben keresztülvihetők lennének. Sásu miniszter felszólította őt, hogy a közgyűléssel foglaltassa memorandumba a malomipar sérelmeit, amelyeket figyelembe fog venni.

Báró Neumann Károly tetezessel fogadott bevezető beszéde után Minulescu Vlascu, a szövetség vezértitkára szólalt fel. V. Minulescu, aki az ipar és kereskedelmi minisztériumban megalkított ellenőrző hivatalban képviseli a szövetséget, kijelentette, hogy az ellenőrző hivatal nem zárkózik el az erdélyi és bánáti malomipar speciális érdekeinek figyelembe vétele elől. Ezután több felszólaló rámutatott arra, hogy az új természetrendelet következtében számos malomtulajdonos a tönk szélére kerül, mivel a rendelet kibocsátása előtt vásárolt gabona és lisztanyagviségeket a vételárnál jóval alacsonyban tudják csak értékesíteni.

A közgyűlés nyolc tagu bizottságot választott a memorandum megszerkesztésére. A késő esti órákig elkészített memorandum pontos statisztikai adatokkal támasztja alá az új kenyér, liszt és buza-rendszer tarthatatlanságát. A memorandum kifejtéi azokat a nehézségeket, amelyekkel a malomtulajdonosoknak meg kell küzdeni a folyamatos termelés fentartása érdekében. Lebizdhatetlen akadályok toronyosulnak a malomtulajdonosok elé a gabonavásárlás alkalmával, mert az erdélyi éilány termés miatt kénytelenek vásárlásaikat a regátban eszközölni, ahol az új természetrendelet által megállapított maximális árnak majdnem kétszeresét kell megfizetni a horribilis szállítási díjekon kívül. A memorandum szerint az esetleges rekvirálás a jövő termés szempontjától katasztrófális eredménnyel járna, tehát a kérdés sikeres megoldása csak a buza árak felemelésével érhető el. A memorandum kéri, hogy a buza árát vagonként harmincöt ezer leiben állapítsák meg és a termés harmadrészét fehér lisztnek dolgozhassák fel a malmok, mert az erdélyi és bánáti lakosság a fehér kenyérhez van szokva. A gyűlés utasította Minulescu Vlascu vezértitkárt, hogy az ellenőrző bizottságban a legerélyesebben követelje a malomipar sérelmeinek orvoslását. A rendkívüli közgyűlés határozatáról Sásu minisztert táviratilag értesítették.

A gyűlés után munkatársunk beszélgetést folytatott br. Neumann Károllyal, aki a helyzetet a következőkben jellemezte: — Tudom, hogy a közönség lakus része előtt nem szimpatikus a malomszövetség akciója. Mi valóban a maximális buzaárak felemeléséért küzdünk. És a törekvésünk sikere legalább annyira előnyös a fogyasztóknak, mint nekünk, mert jobban jár a fogyasztó, ha a lehetőség szerint a legalacsonyabb áron jut kenyérhez, mintha sehogy sem jut hozzá. A kormány által megállapított kenyér és lisztárak: papírárak. A paraszt nem adja és nem adhatja el kétszázötven leierű a buzáját. Ha elrekvirálják tőle, jövőre csak a saját szükségletére fog termelni és tudja, hogy ez mit jelent. Viszont igazságtalan és keresztülvihetetlen volna az, hogy a malmok a maximális árnál jóval magasabb áron venniék a buzát, de az állam a lisztet maximális áron követelné. Megértem kollégáim elkeseredését, akit a természetrendelet mai formájának változatlan végrehajtása velem együtt a csődbe kergetne. Azonban igyekezek a szenvedélyességet kiküszöbölni, mert az ösztönből fakadó elhamarkodott lépések csak árthatnak ügyünknek, amely a fogyasztó közönség ügye is. Meg vagyok győződve, hogy a miniszter-nács helyt ad a memorandumban foglalt kéréseinknek, mert nem hiszem, hogy a malmokat elkeseredett lépésekre és ezen keresztül a közönséget anarchiába akarják kergetni.

Farkas Lajos.

A malomszövetség kolozsvári titkársága tegnap táviratott kapot Minulescu Vlascu vezértitkártól. A bukaresti távirat szerint az ellenőrzőbizottság figyelemre méltónak találta a szövetség memorandumát és a ma összeülő minisztertanács ilyen értelemben fog a kérdéssel dönteni.

Belföld

(x) Ninescu üzletvezető behajtotta az iparvágány díjhátralékokat. Részletesen beszámoltunk a CFR. és az iparvágánytulajdonosok közötti konfliktus minden fásisáról. Ugyanis a CFR. vezérigazgatósága a múlt év őszén utasította az illetékes üzletvezetőket, hogy az impérium átvétele napjától visszamenőleg hajtsák be az azelőtti szerződéseikben megállapított kocsiállítási díjtételek huszonöt százalékosát. Az iparvágánytulajdonosok természetesen tiltakoztak a százalékre menő hátralékok kifizetése ellen. Számtalanszor intervenciáltak a vezérigazgatóságnál és a közlekedésügyi miniszternél. Pontos statisztikai adatokkal és jogi érvekkel igyekeztek bebizonyítani, hogy a fel emelt díjtételek visszamenőleges kifizetése igazságtalan és komolyan veszélyezteti az érdekelték anyagi egyensúlyát. A sok intervenció eredményeként Tavered Constantinssu vezérigazgató Mosoiu közlekedésügyi miniszternek az érdekelték előtt tett kötelező ígérete után utasította az üzletvezetőket, hogy egy újabb bizottság útjának végzetéig függeszék fel a hátralékok behajtását. Az erdélyi és bánáti CFR. üzletvezetősek Ninescu kolozsvári üzletvezető kivételével eleget tettek a vezérigazgató rendelkezésnek. Mivel állítólag Ninescu üzletvezető nem kapta meg a vezérigazgatóság fentemlített rendelkezését, tegnapelőtt felszólította a kolozsvári üzletvezetőség körletébe tartozó iparvágánytulajdonosokat, hogy ha tegnap délig nem nem fizetik be a hátralékokat, úgy árolja az iparvágányokat. Az iparvágánytulajdonosok tegnap délelőlt értekezletre gyűltek össze az iparkamarában, ahol elhatározták, hogy a lényzerbelyezre való tekintettel kifizetik a követelt összegeket, azonban haladéktalanul megteszik a szükséges lépéseket Mosoiu közlekedésügyi miniszternél, hogy adott szavának tegyen eleget és fizettesse vissza Ninescu üzletvezető által jogtalanul behajtott összegeket.

Külföld

(x) Rosszabbodott az amerikai kereskedelmi mérleg. Amerikának 1922. évi júliusi kereskedelmi mérlege a tavalyihoz képest rosszabbodott. Az amerikai kivitel 1922 júliusában 350 millió dollárra rugott az 1921 júliusi 537 millió dollárral szemben. Az amerikai bevitel 251 millió dollárt tett ki a tavalyi 173 millió dollárral szemben.

(x) A német textilgyárak is korlátozzák üzemüket. Berlinből jelentik: A thüringiai és északbajorországi textilüzemek példáját rövidesen a délnémet textilgyárak is követik az üzembeszüntetésben. Hir szerint az üzembeszüntetés összel a délnémet textilszakmára is át fog terjedni, mert a márka elértéktelenedése folytán a nagy délbajor textilipar, amely jóformán teljesen a külföldi nyersanyagra van utalva, nem képes elegendő gyártási anyagot beszerezni.

Felolós szerkesztő DR. MARTON ERNŐ
Működő: RADIMA nyomda és kiadóvállalat R.Y.
Szerkesztőségi telefonszám 977.

N
bem
opera
koloz
és it
Bány
hossz
hár m
érdek
fiatal
ség, a
honos
este
minde
nyász
tés ny
Absz
sleges
A töl
Rétel
völtak
Csütört
Pentek
Szomb
Vasárna
Vasárna
Hétfo
A műso
meg
Tüze
a szinpa
Hans M
löl. Egy
érdekf
és hétfő
Tanit
fogdrág
a Tanit
mával.
Lilivel,
Lazsó
Feszéri
adás lesz
második
is válth
Kis k
fog játsz
Béla, Ne
Kiki.
már ism
fogjóm
énekes b
héten sz
Lilivel.
Sarga
után olo
hires nép
szerepét
játsszani.
györgyi
alakítása.
A nagy
Szám: 51
Aluliro
tanitói áll
az előm
ellátása, e
Fizetés
Pályáz
meg. Utí
terítünk m
Az áll
Nagyv
évi augus
Vig Gyul
hik. jegyz
Gyárt
Gyárt
Vesz:

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Neményi Lili és Bányász Pista bemutatkozása. Tegnap este a Szibill operetta keretében mutatkozott be a kolozsvári magyar színház új szubrettje és táncoskomikus, Neményi Lili és Bányász Pista. Jakobi világhírű operettje hosszú idő óta nem szerepelt a színház műsorán és így előadása kettős érdekességet nyújtott. Neményi Lili fiatal színésznő, valóban komoly tehetség, aki hangjával, táncszámaival és öltönytől kezdve minden percig tiszta és őszinteséggel, biztos fellépéssel már az első este meleg sikert aratott. A közönség minden számát percenként tapsolta. Bányász Pista, az új táncoskomikus szintén nyeresége az operett együttesnek. Abszolút biztos társaság, akiknek egész séges humora is van. Nagy sikere volt. A többiek is, Kabdebó Duca, Vadász Réthely, Nagy Gyula a szokott jók voltak. (h.)

Heti műsor

Csütörtök: Kis kádét. (Somogyi Emmi, Neményi Lili, Tompa Béla szerződött tagok fellépésével. Rendes helyarárral.)
Péntek: Tüzek. (Ujdonság először. Az ez évadi premier-bérlők helyeit hétfő déli 12 óráig tartja fenn a pénztár. Premier helyarárral.)
Szombat d. u. 3 és 5 órákor: A tanítónő. (Mozielőadás igen olcsó helyarárral. Főszereplők: Berkó Lili, Szentgyörgyi István, Várkonyi Mihály, Mészáros Alajos, Lazsó Aranka, Dézséri Gyula.)
Szombat este fél 8-kor: Tüzek. (Ujdonság 2-odszor. Rendes helyarárral.)
Vasárnap d. u. 3-kor: Sárga esikő. (Somogyi Emmi és Szentgyörgyi István fellépésével. Mersékelt helyarárral.)
Vasárnap este fél nyolckor: Kis király. (Neményi Lili, Tompa Béla, Bányász István fellépésével. Rendes helyarárral.)
Hétfő: Tüzek. (Ujdonság 3-adszor. Rendes helyarárral.)
 A műsorra tüzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztárában.

Tüzek. Az utolsó főpróbák folynak már a színpadon az igazgató vezetésével mellett Hans Müller világhírű új darabjából, a Tüzekből. Egyelőre három estére van kitűzve az érdekesítő ujdonság. Péntekre, szombatra és hétfőre.

Tanítónő — igen olcsó helyarárral. A legdrágább jegy 7 lei lesz jegyadóval együtt a Tanítónő szombat délutáni előadása alkalmával. A Tanítónő filmen kerül színpadra Berkó Lilivel, Szentgyörgyivel, Várkonyi Mihállyal, Lazsó Arankával, Mészáros Alajossal, Dézséri Gyulával a főszerepekben. Két előadás lesz szombaton: Az első 3 órákor, a második 5 órákor kezdődik. A jegyek előre megválthatók.

Kis király. Vasárnap este három új tag fog játszani a Kis király c. operettben: Tompa Béla, Neményi Lili és Bányász István.

Kiki. A Tüzek bemutatása után egy héttel már ismét ujdonsággal szolgál a színház. A legfinomabb, a legmulatságosabb francia öltözködés bohózatok egyike a Kiki fog a jövő héten színpadra lépni, a címszerepben Neményi Lilivel.

Sárga esikő — délután. Vasárnap délután olcsó helyarárral adják elő Csepreghy híres népszínművét, a Sárga esikő-t. Erzsike szerepét az új szubrett, Somogyi Emmi fogja játszani. Dézséri pusztabíró szerepe Szentgyörgyi Istvánnak egyik legbriliánsabb alakítása.

A nagyenyedi aut. orth. izr. hitközség.
 Szám: 51-1922.

Pályázati hirdetmény

Alulírott hitközség a Talmud-Thora iskola tanítói állásra (melamed), mellyel együtt jár az előimádkozói és aifesz sajtelt teendőik ellátása, ezennel pályázatot hirdet.

Fizetés megegyezés szerint.
 Pályázni óhajtok személyesen jelenjenek meg. Utiköltséget csak a megválasztottnak térítünk meg.

Az állás azonnal elfoglalandó.
 Nagyenyedi aut. orth. izr. hitközség, 1922. évi augusztus 25-én.

Vig Gyula, hitk. jegyző. 4527
Dr. Erdős Jenő, hitk. elnökhelyettes

Agyag és Vegyipar Rt. Szatmár

Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet, csontzsirt, műtrágyát, szappant, kocsikenőcsőt, gépszirt, téglát stb.

Vesz: csontot, száraz és vizes hullást, nyers és olvasztott fagyut.

RTON ERNŐ
 Adóvállalat R.Y.
 szám 977.

Valutapiac augusztus 30-án

TÖZSDÉK	Lei	csék kor.	márka	fran. frank	svájci frank	lira	osztr. kor.	magy. kor.	font sterl.	dinár	leva	lengy. marka	dollár	holl. forint	török font	svéd kor.
Bukarest	valuta deviza															
Bécs	valuta deviza															
Prága	valuta deviza			225	222	547	127	487	162	130	31			34	24	
Berlin	valuta deviza			49		128	278	7050	197	7850	7150			1600	622	
Zürich	valuta deviza			1835	36	4050		2310	050	30	246			6	525	
Paris	valuta deviza	975	4545	90		247	5690	012			5777					1297
Budapest	valuta deviza	1725	71	153	145	265	82	230			8450			1090		
		1725	71	154	145		82	210			8450			1085		507

Zsák és Ponyva

Gabona-, liszt- és műszaki célokra új és használt állapotban nagy tételekben s a legelőnyösebb áron szerzhető be:

Weisz Kálmán
 Oradea-Mare

Kötel, zsinag, vitorlavászon, kárpitosárak nagyraktára. Telef. 905. Táv. c. Weisz Kálmán

SCHÖNBERGER, SPITZ & Co

kötött, szövött, rövid és norinbergi árak nagykereskedés

Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér

MODERN ÜVEGCISISZOLDA ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

PÉCHY és TÁRSA

Oradea-Mare (Nagyvárad) Strada Saguna (Kapucinus-u.) 20. 0000000000000000 1381

készíti a legszebb tükröket és butorüvegeket minden méretben és mennyiségben

Ujrafoncsorozás!
 Kérjen árajánlatot!

Imakönyvek

Papiros-
 Iró- és 1379
Rajzszerék
Schwartz Ignác-nál
 Cluj-Kolozsvár, Malom-utca 16.

Uj! Megnyit Uj!

Clujon a Bolyai-utcában
ROSMANN MIHÁLY
 szűcsműhelye
 ahol minden e szakmába vágó munkát legújabb divat szerint jutányosan és pontosan eszközöl.
 1387

Szenzációs elárusítás

A Fötéren dr. Biró gyógy-szeriárral szembeni sátorban legegánsabb őszi és téli

női kabátok

elárusítása

Olcso árak

A cipőipart teljesen megszünt

mert a
Renner Testvérek és Társai
 Bőrgyár Rt., Cluj-Kolozsvár gyárt mindenféle férfi, női és gyermek-cipőt színes és lakbőrökből is a leg-elegánsabb kivitelben!! 1301

Nagy ipari részvénytársaság főkönyvelője, perfekt magyar-német levelező szept. 1-vel esti órákra szakmába vágó foglalkoztatást vállalna. Ajánlatok „Perfect” jellegére e lap kiadójába kéretnek. 4475

Befőttes és ugorkás üvegek

megérkeztek
Eisenstädter Fülöp és Társa
 volt Lakatos-áruház
 Str. Regina Mária v. Deák F.-u. 13.

Footballabda 99— leifől
Gyermekkosci 350—
 Rövid, kötött és gyermekjáték áru nagyban is kapható. 1358

Előrehaladott ngári ideng miatt az összes ngári anyagok mélyen leszállított árban kaphatók

Heller, Weisz és Molnár

női divat-áruházában Cluj, Wesseléngi-u. 6.
 1334

Tapéták

minden kivételben kizárólag kaphatók:
Szécsi Sándor és Tsa, Timisoara
 Bulevardul Berthelot (Kossuth Lajos-u.)
 11-13. szám. 1365
 Lakások tapétázását vállaljuk.

Írógépek

és kellékek állandóan nagy választékban. Javításokat legolcsóbban vállalok. 1370
Finkler Antal
 Cluj, P. Mihai Viteazul (v. Széchenyi tér) 40. Telefon 493.

Máramarosi Takarékpénztár Rt.

Sighetul-Marmatiei (Máramarossziget)
 Alapítva 1898.
 Telefonszám 114-111.

Távíratcím Máramarositakaré.
Idegen pénzek vétele és eladása.
 Átutalásokat eszközöl a bel- és külföld bármely piacára a legelőnyösebb feltételek mellett. Betéteket a legmádasabb kamatláb mellett gyümölcsözteszt. Váltók leszámítolása és ipari vállalatok finanszírozása. 1378

Zephier ingblousok

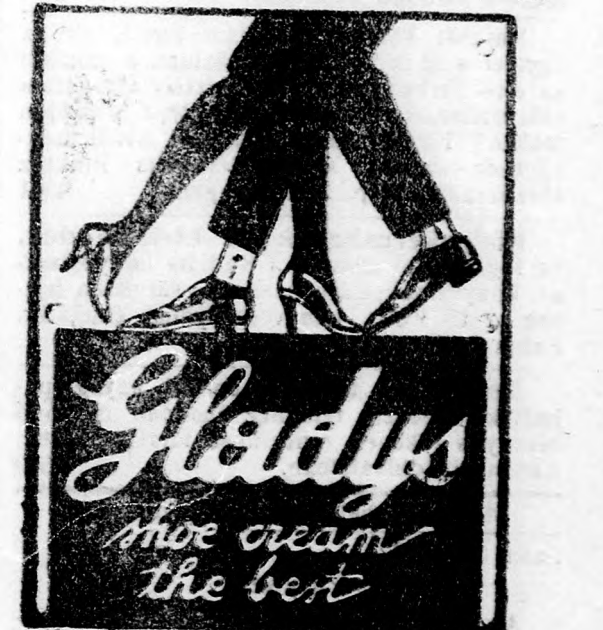
Vászon öltönyök
 Tennisz nadrágok 1330

Neumann M.

cégnél, Cluj, Piata Unirii No. 14. Fötér

Central Buffet

Színház után
 az elte közönség találkozó helye

Az előkelő világ cipőkrémje

Gyermek ruhák 1399
 raktáron és rendelésre is legizlésebben csak az **ADLER-cégnél** készülnek. Str. Iuliu Maniu (v. Szentegyház-u.) 5. sz.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja számszerűen 1 le. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 le. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 le. Jelligés hirdésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 le 60 bani bélyegköltésig fizetendő.

Izraelita családnál 4 iskolás növendék teljes ellátást nyer a Tarbut közelében Lövi-nél, Galamb-utca 2. sz. 4558

A balázsfalvi metsző, aki ש"י ב"על מורה rendelkezik, elsőrendű referenciákkal keres állást. Cím: Groszman Ábrahám metsző, Blaj (Balázsfalva). 4557

Házitanítói keresek kifizetett mellé napi több órai foglalkozásra. Héber és német nyelvtudás megkívánatik. Fizetés megegyezés szerint. Janovitz Vilmos Munkácsy-u. 18. 4555

11—12 éves Tarbutista leányt vagy fiút orth. család teljes ellátásra elfogad Monostort-nál 92. 4564

Zsidó uri család uri fiuk teljes ellátását vállalja. Cím: Fehérbáránytözsde. 4550

ע"ב ארמ"ב ebéd vacsora kosztot ad özv. Fényes Mihályné Str. I. C. Bratianu (v. Király-u.) 6. Ugyanott két urileány teljes ellátást kaphat. 4544

Orth. kóser léterembe ügyes szakácsné és kiszolgáló leány felvétetik. Wesselényi Miklós u. 10. sz.

Perleki magyar gyors- és gépirőző állást keres. »Szorgalmas« jeligére a kiadóba.

Budapesti zsidó tanítóképzőben kitünően végzett, gyakorlati bíró, okleveles fiatal tanító, összeköttetések hiányában ezután keres megfelelő állást. Megkeresést »Módszeres« jeligére kiadóhivatalba kér. 4534

Likőrmester, elsőrendű szakember keresetk azonnali belépésre. Ajánlatokat »Török« jeligére a kiadóhivatal továbbít. 4530

Keresünk azonnali belépésre női zsidó vaskereskedő segédet, aki románul és magyarul jól beszél. Ajánlatokat fizetési igények megjelölésével kér Deutsch és Geist-cég Marosludas. 4528

2—3 iskolás, 10—12 éves fiúgyerek teljes ellátást kaphat izraelita uri családnál. Cím: Barzel vasútiút. 4524

Fűszer-, csémege- és rövidáru szakképzettséggel bíró izraelita, 29 éves, házvezető, vagy ehhez hasonló állást keres. Cím: Rosenfeld Géza Brassó, Malom-utca 9. 4522

Vaskereskedő segéd, idősebb, teljesen szakképzett, azonnali, vagy szeptember 15-iki belépésre állást nyerhet Róth Lipót vaskereskedőnél, Nagykároly. Szombaton és ünnepeken zárva.

Benőszülne nagy intézetnél jó pozícióban levő intelligens és művelt, 25 éves, főhisztviselő, aki egyszersmind kitanult kereskedő, intelligens, vallásos zsidó családba. Szíves ajánlatok »Diszkrétció, becsületbeli dolog« jeligére a kiadóba kéretnek. 4519

Társ kerestetik elsőrendű divatárnyóztól és nagy gabonarakárthoz. Ertekezni lehet Elizar Florea, Marosújvár. 4500

Elcserélném a városban levő két modern szobából és konyhából álló lakásomat nagyobb, kertes lakásra. Lehet a külső részekben, esetleg magasabb helyen is. Leveleket »Kölcsönös« jeligére az Új Kelet kiadóhivatala továbbít. Telefon 977 és 844.

Két Haggibborista, I. csapatbeli játékos, butorozott szobát keres. Leveleket »Haggibbor« jeligére a kiadóba kérnek.

Egy, esetleg két nagyobb diáklány, lehetőleg medika, intelligens orth. családnál teljes ellátást kaphat. Levelek »Diáklány« jeligére a kiadóba kéretnek.

Nevelőt keresek két fiam mellé, aki az egyiket a II-ik Tarbut gimnázium, a másikat az első Tarbut gimnázium osztály vizsgájára előkészítse. Továbbá תורה-ot is tudjon tanítani. Fizetés teljes ellátáson kívül megegyezés szerint. Cím: Berkovits Pinkász Mezőszék, u. p. Mezőszengyel. 4561

Könyvkereskedők és hírlapirodák, ha foglalkozni akarnak a Kadima könyvkiadó új könyveinek elárulásával, sürgősen írjanak az Új Kelet könyvsztyálynak Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Berendezett tűzifa és építési anyag (puna kivételével) telephöz önállóan működő bizonyos tőkével rendelkező társ kerestetik. Cím a kiadóhivatalban. 4549

Marosvásárhelyi Izraelita Iskolaszék.

Szám 31—1922.
Pályázat
A marosvásárhelyi izr. iskolaszék pályázatot hirdet az elemi népiskolájánál megüresedett hitoktatói állásra. A pályázótól megkívánjuk, hogy a hittan- és bibliatanításon kívül a héber nyelvet szóban és írásban képes legyen oktatni. Fizetés megegyezés szerint. Utiköltségre csak a megválasztott reflektálna. Képesítést, kort, családi állapotot és eddigi működést feltüntetendő pályázatok 1922 szeptember hó 20-ig alulírott címre küldendők.
Engelberg Dezső, isksz. jegyző. 4585
Szántó Jakab, isksz. elnök.

1815
Szaniszló János

műszaki kereskedő, villany, vízvezetékli vállalkozó, rézműves. Kolozsvár, Hungady-tér 17-18.

Telefon 12—82.

Állandó nagy raktár műszaki, vízvezetékli és felszerelési anyagokban, valamint hasonló cikkekben.

Telefon 12—82.

Satuk és rézarmatúrák
Rézműves, villany- és vízvezetékli munkálatok a legolcsóbb napi áron. Elvállal berendezni komplett

szeszfinomitókat

Furógépek

Pálinkafőzőüstöket

Esztergák

a legmodernebb kivitelben készít.

Női velourszövetek

Angol Doublék

Óriási szövetszenzáció

az

AURORA

posztónagyáruházban

Piata M. Vit. (Széchenyi-tér) 35

1 méter 140 centiméter széles gyapjuszövet 139 lei

1 méter 140 centiméter széles raglánszövet 179 lei

Hozzávalók

Gyári árak

Erdélynek legdusabban felszerelt nagykereskedése

Eladás csak nagyban
Telef. interurban: 200

rövid, nürnbergi, diszmű, játékaru, iskola és írószerek, lámpa, toiletszappan, evőeszköz, tűkör, kefe, cipőkrém, lakat és egyéb a szakmához tartozó cikkekben

Nassbaum Testvérek
Marosvásárhely

Commerc cipőáruház

Piata Mihai Vit. 34 Cluj-Kolozsvár v. Széchenyi-tér 34.

Állandóan feltűnő olcsó árak

Nagy választék mindenfajta cipőkben

Temesvári
Bega gőzmalom
részvénytársaság
ezelőtt Hungária Gőzmalom Rt.
Timișoara

Napi 12 vagon őrlőképes-ségű, modern berendezésű

malom

Legmodernebb berendezésű

tésztagyára

előállít mindennemű makarónit, levestésztát és tarhonyát kiváló minőségben

Bucshor, mosótalp, felsőbőr és szilgyárfőblant

állandóan nagy készlet késznyben és nagyban. Legolcsóbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölk. Vagontételeinél 5 százalék kedvezmény.

SÁMSON-BÖRGYÁR

Gyufagyár-utca 1. Gyorsáru raktárral szemben. Telefon: Gyár 7—86, lakás 3—87, szám.

Budapesti Wieni

VII., Rákóczy-ut 6. és 1278

I., Rotenturmstrasse 27. számú házaik utján egy a darabáru, mint vagonrakomány forgalmat Románia, Magyarország és Austria között

5—10—15 napi

határidőn belül — kötbér kikötése mellett — sikerül lebonyolítanunk.

Ugyiszintén határidő mellett vállaljuk a német cseh és olasz szállítmányokat.

Deutsch Testvérek

nemzetközi szállítási vállalat.
Cluj, Piata Unirii 26.
Fiókok: Oradea-Mare Rimancz-ú. 12 Orsova, Dunapart. Brassó Kapu-u. 61.
Saját expositurák: Bruck, Hegyeshalom, Moson, Szolnok, Biharkeresztes, Békéscsaba, Kőtegyán, Biharpüspöki.

Kirakatrendező,

aki a divatáruszakmában járatos előnyben, felvétetik
4539 Plesz Gyula Timișoara,
Háromkirály-u ca 1.

ÁTUTALÁSOKAT!

a külföld bármely részébe legszolidabban eszközöl a

Forgalmi Bank Rt.

Cluj, az Urania palotával szemben. Idegen pénznemek vétele és eladása, folyó számlák, lombardkölcsönök, betétek naptól-napig a legmagasabban kamatoztatnak.
Telefon 1—69 és 7—25.